

"ÇOCUKLUK
ÇAĞINDA OYUN
VE
OYUNCAKLAR"

Okul Psikolojik

Danışmanı;

Özge TIĞLI

Mayıs,2021

ÇOCUKLARIN
SAĞLIKLI
BÜYÜME VE
GELİŞMESİNDE
DIŞARIDA VE
DOĞADA
OYUNUN ÖNEMİ

- Bir sınıfa , bir ders kitabına sığamayacak kadar çok ve çeşitli uyarıcılarla dolu olan dışarı, çocuğun duygu, düşünce , beceri ve bilgi dünyasını uyarır. Çocuklar duyularını aktif olarak kullanabildiklerinde, bizzat aktif olarak dahil olup katılım gösterdiklerinde ve birbirleriyle etkileşim içinde olabildiklerinde çok daha kolay, kalıcı ve en önemlisi de zevkle , haz alarak öğrenirler.
- Açık havada zaman geçirmek ve oynamak ihtiyaç duydukları oksijeni almalarını sağlar.
- Gün içinde dışarıda oynayan çocuklar geceleri daha rahat uyurlar.
- Bir çocuk ağaçların, çiçeklerin, çimenlerin bulunduğu ortamlarda çokça zaman geçirirse gelecekte doğayı seven ve koruyan biri olması ihtimali yükselir.
- Enerjisini dışarı atamayan çocuklarda içe kapanıklık, alınganlık, çekingenlik ve ruhsal sorunlar görülebilir.
- Günümüzün bireylerini tehdit eden önemli obezite ve kalp rahatsızlığı gibi sağlık sorunları fiziksel aktiviteler yapan çocuklarda daha az görülür.
- Açık havanın çocuklar üzerindeki faydalı etkilerinden biri de depresyon ve hiperaktivite sorunlarının etkisini azaltmasıdır.
- Sokakta arkadaşlarıyla oyun oynayan çocukların sosyal ilişki kurma yeteneği de artar. Ayrıca bir grupta beraber ve grubun faydasına hareket etme, sıra bekleme, bir aktiviteyi yönetme veya yönetene uyum sağlama gibi konularda beceri kazanırlar.
- Çocuklar çeşitli dış mekanlarda oynadıkları hareketli oyunlar sayesinde çevrelerini, doğayı, dünyayı keşfetme olanağı bulurlar.

ANNE BABA VE OYUN

- Oyuncak, yalnızca çocuğu kendi dünyasını yaratmaya yöneltmekle kalmayıp, anne ve babanın bu farklı yaşama katılmalarını sağlayan bir kapıdır.
- Beraber oyun oynayan anne-baba ve çocuk arasında, günlük aktiviteler dışında birer iletişim oluşur. Anne ve baba, artık çocuk için birer oyun arkadaşıdır. Bu, birbirlerini daha iyi anlamalarını sağlar. Çünkü çocuk, bebeklerini konuştururken aslında kendi dilini kullanmaktadır.
- Çocuęunu tanımanın dışında oyun, anne ve babaya onu, eğitme olanağı da sağlar. Temel sağlıklı alışkanlıkları, bu oyunlar aracılığı ile öğrenilebilir. Tuvalete gidince elini yıkayan bir bebeği konuştururken anne, çocuğa çok daha kolay kabul edilebilir bir mesaj vermektedir.
- Çocukların oyunlarını iyi gözlemleyen anne, baba ve öğretmenler oyun sayesinde çocukların problemlerini fark edebilir ve çocuğa sorunu çözme konusunda yardımcı olabilirler.

OYUN VE ÖĞRENME

- Çocuk oyun ile cinsel kimlik kazanır. Aile bireylerinin rollerini üstlenerek sorumluluklarını ve bireylerin kişiliklerini öğrenir.
- Ailede yaşanan herhangi bir olumsuz olayı, kardeş kıskançlığını, korkularını, sevinç, acıma, kaygı, dostluk, düşmanlık, sevmeye, sevilme, güven duyma gibi birçok duygusal tepkiyi ve bu tepkileri kontrol etmeyi oyun ile öğrenir.
- Oyun yoluyla çocuk zekâsını kullanmayı öğrenir, dünyayı ve çevreyi keşfeder, bilgi edinir, merak duygusunu tatmin eder, mantık yürütmeyi ve seçim yapmayı öğrenir. Oyun, çocuğa araştırma, nesnelere tanıma ve sorun çözme olanağı tanır. Bu yolla çocuk, büyüklük, şekil, renk, boyut, ağırlık gibi çok sayıda kavramı öğrenir. Bunun yanı sıra eşleştirme, sıralama, analiz, sentez ve problem çözme gibi zihinsel işlemleri gerçekleştirir. Çocuğa güçlükle öğretilen pek çok kural, oyun sırasında daha kolay öğretilir.
- Çocuk toplumsallaşmayı, başkalarının hak ve özgürlüklerine saygı duymayı, kendi hak ve özgürlüğünü korumayı, yardımlaşmayı, paylaşmayı, lider olmayı, kazanmayı, kaybetmeyi öğrenir.
- Toplum kuralları ve gereklerini en kolay ve zararsız biçimde oyun sırasında öğrenirler. Sırasını beklemek, paylaşmak, başkalarının hakkına saygı duymak, hakkına ve eşyasına sahip çıkmak, kurallara ve sınırlamalara saygı göstermek, düzen ve temizlik alışkanlıklarını edinmek, söylenenleri dinlemek, kendini ifade edebilmek gibi davranışları hep oyun sırasında öğrenir.

ÇOCUKLAR
HANGİ YAŞTA,
HANGİ
OYUNLARI,
OYUNCAKLARI
TERCİH
EDERLER?

- Oyuncak seçiminde öncelikle göz önüne alınan etken, çocuğun yaşıdır.
- Çok küçük çocuklar, renkli bir çingirak gibi, tüm duyularını uyaran oyuncaklardan hoşlanırlar ve bu oyuncaklar onların tam olgunlaşmamış duyularının geliimine önemli katkıda bulunur.
- Yeni yürümeye başlayan çocuklar, farklı şekil ve boyutlardaki küpleri yerleştirme çıkarma oyunlarını severler.
- İki yaşlarındaki çocuklar, yeni kazanmakta oldukları bilek çevirme yeteneğini kullanıp, geliştirebilecekleri basit logoları diğer oyuncaklara yeğlerler.
- Okul öncesi devreye ulaşan çocuklar ise, yaratıcı yönlerini destekleyen her türlü nesneden ve resim yapmaktan hoşlanırlar. Boyama ve çizme yaratıcılığı özendirir.
- 1-2 yaşlarında tek başına oynayan, diğer çocukları seyreden çocuklar 2-3 yaşına geldiklerinde yan yana ve kendi oyuncaklarıyla ya da oyuncaklarını paylaşarak oynarlar.
- 3-4 yaşlarındaki çocuklar ise öykünme ve düş gücünü gösteren evcilik, doktorculuk veya kovboyculuğu yeğlerler.
- 4-5 yaşlarında oyunda işbirliğini keşfeden çocuk beş-altı yaşında tüm bu oyun deneyimini belirli kurallar üzerine oturtur.
- 5-8 yaşındaki çocuklar oyun ve oyun arkadaşı seçiminde cinsiyet farklılıklarını gözeterek davranırlar.

ÇOCUKLAR
HANGİ YAŞTA,
HANGİ
OYUNLARI,
OYUNCAKLARI
TERCİH
EDERLER?

Oyuncak seçiminde öncelikle göz önüne alınan etken, çocuğun yaşıdır.

- Çok küçük çocuklar, renkli bir çingirak gibi, tüm duyularını uyaran oyuncaklardan hoşlanırlar ve bu oyuncaklar onların tam olgunlaşmamış duyularının geliimine önemli katkıda bulunur.
- Yeni yürümeye başlayan çocuklar, farklı şekil ve boyutlardaki küpleri yerleştirme çıkarma oyunlarını severler.
- İki yaşlarındaki çocuklar, yeni kazanmakta oldukları bilek çevirme yeteneğini kullanıp, geliştirebilecekleri basit logoları diğer oyuncaklara yeğlerler.
- Okul öncesi devreye ulaşan çocuklar ise, yaratıcı yönlerini destekleyen her türlü nesneden ve resim yapmaktan hoşlanırlar. Boyama ve çizme yaratıcılığı özendirir.

Yaş grubu sadece çocuğun ne oynayacağını değil aynı zamanda nasıl oynayacağını da belirler.

- 1-2 yaşlarında tek başına oynayan, diğer çocukları seyreden çocuklar 2-3 yaşına geldiklerinde yan yana ve kendi oyuncaklarıyla ya da oyuncaklarını paylaşarak oynarlar.
- 3-4 yaşlarındaki çocuklar ise öykünme ve düş gücünü gösteren evcilik, doktorculuk veya kovboyculuğu yeğlerler.
- 4-5 yaşlarında oyunda işbirliğini keşfeden çocuk beş-altı yaşında tüm bu oyun deneyimini belirli kurallar üzerine oturtur.
- 5-8 yaşındaki çocuklar oyun ve oyun arkadaşı seçiminde cinsiyet farklılıklarını gözeterik davranırlar.

Oyuncaklar çocukların gelişimine verdikleri destek açısından dört gruba ayrılırlar:

- Fiziksel ve kas gelişimine yardımcı olanlar: Kutular, bisiklet, puzzle, küpler, kürek ve el arabaları vb.
- 5 duyuyu açanlar: Su içinde oynanan oyuncaklar, kumda kullanılanlar, sabunlu sudan yapılan köpükler, oyun hamurları vb.
- Hayal kurmaya ve sosyal gelişmeye yardımcı olanlar: Bebekler, giydirilip çıkarılan giysiler, araba, kamyon, kitaplar vb.
- Yaratıcılığı teşvik edenler: Boyama kalemleri, diğer boyama gereçleri, kitaplar, kağıtlar, makaslar, kilden hamurlar vb.

2 yaş grubu: 4-12 parçalı puzzle, renk, koku ve şekil büyüklüğüne göre dizilebilecek objeler, parçalanıp bir araya getirilebilen oyuncaklar, masal kahramanlarının figürleri duvar-kule benzeri yapılar yapabilmek için küpler, kutular, bir şeyleri taşımak için ittirilen arabalar, el arabaları, çocuk boyutuna uygun mobilyalar (mutfak, sandalye, oyuncak yemek takımları), çıkarılıp giydirilen elbiseler, güvenli olmak koşuluyla aksesuarları olan bebekler, kum ve suda oynamak için oyuncaklar. Boyama kalemleri, parmak boyalar, boyama kitapları, çocukların kullanabileceği makaslar, kara tahtalar, ritmenstrümanları, renkli ev aletleri, içine girip oynayabileceği çadırlar, detaylı resimli kitaplar, CD ve DVD oynatıcılar, ses kaydı yapan aletler, büyük kas gruplarını kullanabileceği oyun grupları, tüneller, vurabileceği kum torbaları, altına yumuşak zeminler yerleştirilen, tırmanabileceği ve binebileceği aletler. 3 tekerlekli bisiklete 3 yaşına kadar binemezler.

3-6 yaş grubu: Yuva ve anaokulu çocuklarının daha küçüklere göre dikkatleri daha fazla olduğundan tipik olarak artık daha fazla konuşmaya ve daha fazla soru sormaya başlarlar. Fiziksel yeteneklerini deneyimlemek, diğer çocuklarla oynamak isterler ama kaybetmeye tahammül edemezler. Oyuncakları dönüşümlü paylaşma artık bu dönemde başlar. Bu yaş grubu artık bir şeyler toplamaya ve biriktirmeye başlar. Bazı koleksiyon oyuncakları ve objeleri biriktirmek ve onlara sahip olmak çocuklara kendilerini özel hissettirir.

12-20 parçalı puzzlelar, lego gibi birleştirilerek yapılan maketler, sökölüp takılan, taşımaya yardım eden araçlar, inşa etmeye yarayan küpler, müzik enstrümanları (perküsyon aletleri, ksilofon, marakas gibi aletler) daha büyük kara tahtalar ve daha fazla boya içeren setler. Trambolin yine bu yaş gurubunun sevdiği ama ebeveyn eşliğinde yapılması gereken bir aktivitedir. Bu yaş gurubu biraz bilgisayar kullanmaya başlayabilir.